

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**

**Інститут суспільства
Кафедра філософії**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ПЕДАГОГІЧНОЇ/НАВЧАЛЬНОЇ
(ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ**

**Галузь знань 0203 «Гуманітарні науки»
Напрямок підготовки «6.020301 Філософія»
(освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр»)
за вимогами кредитно-модульної системи**

Київ 2014

УДК 1 (07)
ББК 87 я 73
М 54

Затверджено на засіданні кафедри філософії Інституту суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка (Протокол № 2 від 3.10.2014 р.)

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка (Протокол № 2 від 15.10.2014 р.)

Методичні вказівки з педагогічної/навчальної практики для студентів Інституту суспільства напряму підготовки 6.020301 «Філософія» (освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр») за вимогами кредитно-модульної системи. – Бровари: ЗАТ «ТЛТ», 2014. – 38 с.

Укладачі:

Купрій Тетяна Георгіївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка.

Столярчук Олеся Анатоліївна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології Київського університету імені Бориса Грінченка

Терентьєва Наталія Олександрівна, к. пед. н., доц., доцент кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка, докторант Інституту вищої освіти НАПН України

Рецензенти:

Александрова Олена Станіславівна, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, Інституту суспільства КУ імені Бориса Грінченка.

Титаренко Віта Володимирівна, кандидат філософських наук, доцент, докторант відділення релігієзнавства Інституту філософії НАН України імені Г.С. Сковороди

УДК 1 (07)
ББК 87 я 73

© Купрій Т.Г., Столярчук О.А., Терентьєва Н.А., 2014 р.
© КУ імені Бориса Грінченка, 2014 р.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	5
Цілі і завдання навчальної (психолого-педагогічної) практики	6
Структура програми навчальної (психолого-педагогічної) практики ...	8
Опис предмета навчальної (психолого-педагогічної) практики	8
Тематичний план	9
Зміст практики.....	10
Завдання практики	13
Організація діяльності студента-практиканта під час проходження навчальної (психолого-педагогічної) практики. Методичні рекомендації.....	15
Форми і методи контролю	16
Вимоги до звітних документів	16
Підведення підсумків навчальної (психолого-педагогічної) практики	17
Критерії оцінювання результатів проходження навчальної (психолого- педагогічної) практики	19
Рекомендована література	21
Додатки	23

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Професійно-педагогічна підготовка майбутніх спеціалістів у галузі філософської науки як складний, багатогранний і тривалий процес здійснюється протягом усього періоду навчання студентів системою навчально-виховної роботи вузу, вагоме місце в якій займають різні види педагогічної практики. Навчальна практика виступає органічною складовою єдиного навчально-виховного процесу, психолого-педагогічної і методичної підготовки майбутнього викладача, пов'язуючи теоретичне навчання студента у вузі з його майбутньою самостійною роботою в навчальному закладі.

Відповідно до «Положення про педагогічну практику студентів вищих навчальних закладів України» (наказ № 93 від 04.08.93.), навчального плану і графіка навчального процесу на кафедрі філософії проходить навчальна (психолого-педагогічна) практика адаптаційного характеру, яка має забезпечити послідовне системне формування професійно значущих умінь і навичок майбутніх викладачів філософських дисциплін.

Засвоєння і використання практичних навичок професії філософа відбувається під час навчальної (психолого-педагогічної) практики студентів. Вона проводиться з відривом від навчання, у першому семестрі III курсу. Навчальна (психолого-педагогічна) практика загальною тривалістю два тижні (три кредити) проходить на відповідних базах практики. Базами практик можуть бути (незалежно від форми власності) ЗНЗ, гімназії, ліцеї, коледжі (у тому числі коледж КУ імені Бориса Грінченка) м. Києва.

Навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечує фахова кафедра філософії Інституту суспільства, кафедра теорії та історії педагогіки, кафедра загальної, вікової та педагогічної психології. З метою ефективної організації і проведення навчальної практики здійснюється подвійне керівництво: від кафедр і від сторони, яка приймає практикантів.

ЦІЛІ І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ (ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

Навчальна (психолого-педагогічна) практика передбачає:

Мета навчальної (психолого-педагогічної) практики – закріпити і вдосконалити базові вміння та формувати професійно значущі навички, що необхідні при виконанні функцій класного керівника та вчителя-предметника (філософські дисципліни) у навчальному закладі I-III ступенів.

Завданнями практики є:

- ознайомлення студентів з роботою, статутом та правилами внутрішнього розпорядку, матеріально-технічною базою загальноосвітніх навчальних закладів;
- ознайомлення з основними напрямками роботи спеціалістів на базах практики, формами, методами навчально-виховної роботи об'єктом і предметом роботи, програмами, планами; знайомство з кадровим складом педагогічного колективу закладу освіти, правами та обов'язками директора, заступників директора, вчителя-предметника, класного керівника;

- ознайомлення з організаційними формами навчально-виховної роботи школи (бесіда з директором школи про організаційні форми роботи школи і пошук нових, ефективних форм навчання; екскурсії по школі);
- ознайомлення зі шкільною документацією та правилами її оформлення; вимогами до ведення класного журналу;
- ознайомлення з тематичними та поурочними планами вчителів, планами роботи гуртків, з обладнанням навчальних кабінетів;
- ознайомлення з фаховою літературою, з передовим досвідом роботи вчителів;
- відвідування та безпосередня участь студентів у тематичних семінарах і заходах, які проводяться в загальноосвітніх навчальних закладах;
- закріплення, поглиблення і збагачення теоретичних знань студентів, застосування отриманих знань при розв'язанні конкретних педагогічних завдань;
- формування і розвиток у майбутніх учителів/викладачів педагогічних умінь і навичок, професійно значущих якостей особистості педагога;
- виховання у студентів стійкого інтересу і любові до професії вчителя, потреби в педагогічній самоосвіті;
- розвиток у майбутніх учителів педагогічного мислення, здатності до аналітичного осмислення педагогічної дійсності, розширення педагогічного кругозору;
- формування творчого, дослідницького підходу до педагогічної дійсності.

Навчальні результати / досягнення

Практика будується за принципом комплексності і цілісності характеру діяльності. У процесі практичної підготовки студенти повинні набути основні професійно-педагогічні уміння: проектуально-прогностичні, уміння ставити мету та формулювати завдання педагогічної діяльності, уміння планувати навчально-виховну роботу з дітьми, учнями, батьками, педагогами тощо.

За наслідками проходження навчальної (психолого-педагогічної) практики студенти повинні набути наступні вміння:

Організаційні: уміння організувати свою роботу, різні види діяльності з дітьми та дорослими, будувати свій робочий день тощо.

Методичні: оволодіння методами і прийомами роботи з дітьми, учнями в урочній та позакласній діяльності, здійснення індивідуального підходу до дитини, розвиток творчих здібностей школярів тощо.

Діагностичні: уміння вивчати особистість дитини, умови й оснащеність педагогічного процесу, аналізувати шкільну документацію, продукти дитячої діяльності; вміння розробляти тести, діагностичні картки, складати психолого-педагогічну характеристику тощо.

Комунікативні: уміння цілеспрямовано будувати педагогічне спілкування, керувати ним; уміння публічно виступати перед колективом педагогів, батьків, учнів; уміння керувати своєю поведінкою і настроєм, чітко і впевнено виражати свою думку тощо.

Дослідницькі: оволодіння дослідницькими методами в професійній діяльності, вміння вивчати передовий педагогічний досвід.

Прикладні: вміння виготовляти дидактичні матеріали, грамотно оформлювати приміщення класу-кабінету, виставки, стенди, наочність тощо.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Етапи і строки проведення практики визначаються навчальним планом за напрямом:

№ зп	Назви розділів проходження практики	Разом	Кількість годин		
			П	СР	ПК
Змістовний модуль I					
Знайомство з організацією виховного процесу в навчальному закладі					
1	Організація проходження навчальної (психолого-педагогічної) практики.	13	3	10	
2	Ознайомлення з нормативною документацією з навчальної (психолого-педагогічної) практики в НЗ	19	5	14	
	Разом:	33	8	25	
Змістовий модуль II					
Ознайомлення з порядком ведення навчально-виховного процесу (на прикладі філософських дисциплін).					
1	Ознайомлення з основними напрямками, формами, методами навчально-виховної роботи на уроках з філософії (філософських дисциплін) у навчальному закладі	28	17	11	
2	Вивчення стану навчально-методичного забезпечення філософських дисциплін у навчальному закладі.	26	15	11	
3	Підведення підсумків навчальної (психолого-педагогічної) практики. Підсумкова звітна конференція.	22	10	10	2
	Разом:	76	42	33	2
	Всього:	108	50	56	2

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Навчальна (психолого-педагогічна) практика органічно поєднується з вивченням педагогічних, психологічних та спеціальних дисциплін.

До змісту навчальної (психолого-педагогічної) практики входять:

Блок-модуль I. Навчальний

Передбачає:

- ознайомлення студентів з основними документами, що регламентують роботу школи (статут, правила внутрішнього розпорядку, плани роботи школи і

вчителів, розклад занять і основні принципи його побудови; щоденники учнів і класні журнали, учнівські зошити) (*Див. педагогічну компоненту 1*);

- знайомство з умовами роботи, специфікою, загальними основами планування навчально-виховного процесу;

- відвідування уроків досвідчених учителів з предметів обраної спеціальності з їх наступним аналізом і виконанням кожним студентом індивідуальних завдань (спостереження на уроках за характером навчально-виховних завдань, специфікою викладання навчальних предметів, особливостями навчально-виховної роботи залежно від віку учнів; вивчення досвіду роботи вчителя із закріплення нових знань на уроці, формування в учнів практичних умінь і навичок, реалізації індивідуального підходу до учнів на уроці) (*Див. педагогічну компоненту 2*);

- здійснення допомоги вчителю у виготовленні дидактичних матеріалів до уроків, проведенні виховних заходів, наданні індивідуальної допомоги учням (*Див. педагогічну компоненту 3*);

- підготовка та розвиток матеріально-технічної бази навчальних кабінетів школи (виготовлення наочних посібників, стендів; випуск бюлетенів і газет; макетів, обладнання, пристроїв; дидактичного матеріалу тощо);

- систематичне ведення щоденника навчальної (психолого-педагогічна) практики;

- укладання звітної документації з навчальної (психолого-педагогічна) практики;

- участь у настановній та звітній конференціях.

Блок-модуль 2. Виховний

Передбачає:

- вивчення плану виховної роботи класного керівника;

- відвідування виховних заходів загальношкільних або класного керівника закріпленого класу;

- аналіз виховних заходів;

- здійснення просвітницької і профорієнтаційної роботи.

Блок-модуль 3. Дослідницький

Передбачає:

- виконання завдань, що відбивають напрям науково-дослідної роботи студента з педагогіки (курсова робота);

- вивчення структури педагогічної діяльності вчителя, ступеня його обізнаності із сучасними методами педагогічної діагностики;

- дослідження індивідуальних особливостей учнів і узагальнення їх у психолого-педагогічну характеристику (*Див. педагогічну компоненту 4*);

- проведення спостереження за учнівським колективом і узагальнення його у психолого-педагогічну характеристику (*Див. педагогічну компоненту 5*);

- проведення спостереження та аналізу виховного заходу (*Див. педагогічну компоненту 6*);

- виконання дослідження специфіки сприймання учнем родинних взаємин (*Див. психологічну компоненту 1*);

- проведення та опрацювання тестування рівня шкільної тривожності школяра (*Див. психологічну компоненту 2*).

Керівництво практикою

Керівництво навчальною (психолого-педагогічною) практикою здійснюють керівники практики від університету, структурного підрозділу університету (інститут, факультет), груповий керівник від кафедри філософії, кафедри педагогіки (у Київському університеті імені Бориса Грінченка - кафедри теорії та історії педагогіки) і психології, а також керівник від бази практики (учителі, викладачі, вихователі). Керівник практики від кафедри призначається завідувачем кафедри.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Виходячи з особливостей і можливостей баз практики керівниками практики визначаються завдання на період практики.

Групові та індивідуальні завдання педагогічної практики до блока-модулю 1.

- Надати допомогу вчителю у розробленні і виготовленні дидактичних матеріалів до конкретних тем уроків (1-2 уроки).
- Розробити зміст індивідуальної роботи з учнями (бесіди, консультації з предмета тощо).

Групові та індивідуальні завдання педагогічної практики до блока-модулю 2.

- Розробити наочну агітацію (бюлетень, газету, листок, блискавку тощо) фахового спрямування (наприклад на тему: «Обрії майбутньої професії»). (див. Додаток Е)
- Здійснити презентацію історії розвитку закладу, у якому навчається студент.
- Ознайомити учнівський та педагогічний колектив із цікавими подіями життя вищого навчального закладу, у якому навчається студент, іменами видатних педагогів, з якими пов'язано історію та сьогодення закладу. Наприклад, студентам КУБГ доречно розповісти про життя і педагогічну діяльність Б. Д. Грінченка, успішні наукові розвідки професорсько-викладацького колективу університету з вивчення його спадщини.
- Підготувати матеріали до тематичних виставок з обраного фаху.

Групові та індивідуальні завдання педагогічної практики до блока-модулю 3.

- Вивчити структуру педагогічної діяльності вчителя.
- Застосувати декілька методик, що виявили результативність у процесі педагогічної діагностики розвитку і вихованості учнів (див. Додаток Б);
- Узагальнити продуктивний педагогічний досвід роботи вчителя-предметника.

Під час цієї практики студенти повинні виконати наступні практичні завдання (розподіл часу може бути зміненим залежно від специфіки роботи практиканта):

<i>Індивідуальний план студента-практиканта</i>		
№ п/п	Назва виду роботи	К-ть год.
1.	Організаційне заняття. Ознайомлення студентів з завданнями та змістом навчальної практики. Ознайомлення з методикою майбутньої роботи, порядком ведення щоденників практики, спостережень і нотаток, збору й обробки матеріалів тощо.	3 год.
2.	Скласти календарний план виконання завдань навчальної психолого-педагогічної практики (<i>див. Додаток В</i>)	3 год.
3.	Скласти графік відвідування місця проходження практики	3 год.
4.	Вести щоденник спостережень (<i>див. Додаток Г</i>)	6 год.
5.	Ознайомитися з організаційною діяльністю вчителя (викладача) філософії за місцем проходження практики <ul style="list-style-type: none"> ✓ з планом та змістом роботи вчителя (викладача) філософії, ✓ обов'язками вчителя (викладача) філософії, ✓ розподілом часу на різні види діяльності, ✓ документацією кафедри, ✓ робочим місцем вчителя (викладача) філософії, ✓ вимогами щодо оформлення кабінету філософії ✓ методичними ресурсами бази практики 	22 год.
6.	Бути присутнім під час проведення уроків, бесід, консультування	4 год.
7.	Допомогти оформити кабінет філософії (при потребі)	3 год.
8.	Займатися волонтерською діяльністю (при потребі)	3 год.
9.	Оформити документи практики	3 год.
10.	Захистити результати практики на заліку	2 год.
ВСЬОГО		52 год.

Заняття та екскурсії під час практики

В період проходження практики 1 раз на тиждень керівник практики від НЗ та 1-2 рази керівник практики від кафедр організують зі студентами заняття у формі тематичних лекцій, бесід, екскурсій або консультацій, які нададуть більш повну уяву про навчальний процес у НЗ I-III рівня акредитації. (*див. Додаток Д*) Ознайомлюються студенти-практиканти з формами позашкільної роботи з філософії (шкільні музеї, експозиції шкільного музею, екскурсії, гуртки, тощо).

Зміст індивідуальних та групових завдань (комплексних) під час навчальної педагогічної практики конкретизується й уточнюється викладачами-керівниками практики від кафедр теорії та історії педагогіки й психології.

Матеріали, отримані студентом під час виконання індивідуального завдання, можуть надалі бути використані для виконання курсової, кваліфікаційної роботи, підготовки доповіді, наукової статті тощо.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Навчальна практика триває два тижні. На цьому етапі студент повинен:

- взяти участь у настановній конференції, під час якої визначається мета, завдання практики; з'ясувати місце проведення практики та визначити документацію, яка повинна бути надана студентом по закінченні практики;

- відвідати навчальний заклад та ознайомитися з класом (групою), де буде проходити практика, скласти психолого-педагогічну характеристику учня, класу, організувати тематичну виставку, провести виховний захід, вивчити робочі плани з фахових дисциплін, розклад уроків, класний журнал та інші документи;

Аналіз позакласного заходу.

▪ Мета позакласного заходу і ступінь її досягнення.

▪ Структура позакласного заходу: комплексний або одиничний; масовий, груповий, індивідуальний, змішаний.

▪ Методична організація позакласного заходу:

- з елементами змагання чи без нього;
- з художнім виконанням чи без нього;
- з перевіреннями діючих осіб чи без нього;
- з попереднім дослідницьким завданням чи без нього.

▪ Зміст позакласної роботи.

▪ Підготовчий період:

▪ а) підготовка плану проведення заходу: вчителем, учнями, сумісними зусиллями;

▪ б) пізнавально-емоційна цінність проведення заходу;

▪ в) дійові учасники заходу: вчитель, учні, спільно, батьки (Кількість залучених дійових учасників-школярів у відсотках від усіх учнів класу або групи).

▪ Проведення заходу:

○ оформлення приміщення, де проводиться захід;

○ якість підготовки учнів – дійових осіб заходу;

○ залучення до діяльності учнів, що не є дійовими особами заходу;

○ реакція на діяльність учнів-дійових осіб слухачів, що не є дійовими особами заходу;

○ наявність запрошених гостей.

▪ Підсумки заходу:

○ якість та ефективність позакласного заходу;

○ емоційний стан учнів та учасників після його проведення, інтерес, викликаний ним;

○ відзначення дійових осіб заходу.

- створити дидактичні матеріали, отримати зауваження з боку вчителя-наставника і керівників практики, засвоїти методики проведення самоаналізу уроку, скласти самоаналіз уроку;

Аналіз уроку.

▪ Встановлення загальних відомостей про урок (тема, дидактична мета, тип, структура, зміст уроку, наочність, ТЗН тощо).

▪ Визначення доцільності, послідовності основних елементів етапів уроку, наступності між ними.

▪ Оцінка діяльності вчителя на уроці. Які умови створює вчитель для самостійної навчальної діяльності учнів, чи є він керівником і наставником для учнів у їх навчанні, чи керується авторитарними методами. Які методи і прийоми, засоби навчання він використовує для досягнення поставленої мети. Чи застосовує та роз'яснює філософські поняття, терміни; використовує наочність.

▪ Оцінка діяльності учнів на уроці: чи є вони активними учасниками навчального процесу, чи пасивними слухачами; як виконують вказівки та настанови вчителя; наскільки виявляють інтерес до предмета тощо.

▪ Висловити власну думку щодо того наскільки вчителю вдалося виконати поставлену мету уроку, наскільки учням урок був цікавим та корисним. (*Див. педагогічну компоненту 7*)

- ознайомитися з основною та додатковою науковою та методичною літературою, підручниками, за якими навчаються учні, зі змістом та формою звітності за практику;

- відвідувати уроки вчителів (викладачів), позакласні заходи, брати участь у їх аналізі, фіксуючи свої спостереження в щоденнику;

Після настановної конференції студенти від університетського керівника практики отримують скерування. У перший день практики разом з університетським керівником вони прибувають на місце проходження практики, де їх зустрічає керівник від бази практики. Упродовж перших двох днів кожного практиканта закріплюють за своїм підрозділом, класом, академічною групою тощо. Керівник НЗ видає наказ про проходження практики студентами.

Упродовж наступних 1–2 днів студенти складають календарний план роботи та графік відвідування місця проходження практики. У календарному плані повинно бути детально (по датах та годинах (уроках)) описані види роботи студента під час проходження практики. У графіку відвідування зазначається дата, години та місце знаходження практиканта на базі практики.

Упродовж всієї практики студенти ведуть щоденник, у якому занотують результати спостережень, свої враження про роботу вчителя (викладача) філософії. Щоденник ведеться у довільній формі.

ВИМОГИ ДО ЗВІТНИХ ДОКУМЕНТІВ

Підсумковий етап педагогічної практики включає оформлення студентом звітної документації, отримання з місця практики письмового відгуку, в якому зазначається рекомендована оцінка роботи студента-практиканта.

Закінчення будь-якої практики складається з двох частин:

- оформлення кінця практики на базі практики;
- оформлення кінця практики в Університеті.

Оформлення кінця практики на базі практики. Наприкінці практики студент зобов'язаний:

- підготувати звіт по практиці, віддати його керівнику бази практики для оформлення відгуку та отримати звіт з відміткою на титульній сторінці;
- отримати у щоденнику відгук керівника бази практики про проходження практики, отримавши підписи від керівництва бази практики та проставити печатки.

Оформлення кінця практики в Університеті. Після оформлення закінчення практики на базі практики студент повинен:

- прибути для захисту практики в університет на свою кафедру у визначений час і пред'явити керівникам практики від Університету щоденник з усіма необхідними підписами і печаткою від бази;
- здати керівнику практики від фахової кафедри на перевірку щоденник і звіт по практиці (оригінал), а копії цих документів – керівникам практики від кафедри теорії та історії педагогіки та кафедри загальної, вікової та педагогічної психології;
- підготувати доповідь до захисту з презентацією, виставкою стендів, газет, де відображено хід та результати навчальної педагогічної практики, на 7-10 хвилин.

Загальні вимоги до оформлення звітної документації наступні. Усі звітні матеріали подаються на перевірку в теці, що має назву «**Документація навчальної (психолого-педагогічної) практики**». (див. Додаток А) Звітна документація обов'язково повинна містити перелік всіх документів практики із зазначеними сторінками. Зразки оформлення звітної документації представлено в Додатку А 1.

В кінці практики керівник від бази практики кожному студентові видає письмову характеристику про його роботу, ставлення до обов'язків, дисциплінованість тощо. В характеристиці обов'язково повинна бути зазначена рекомендована оцінка за практику. Характеристику підписують керівник практики від бази та керівник навчальної організації. Характеристику завіряють печаткою організації.

Форма звітності студента за практику: розділи звітної документації та їх орієнтовний обсяг для навчальної практики:

1. Звіт (в т.ч. календарний план виконання завдань) про виконану роботу, підписаний і оцінений керівником від бази практики. Звіт подається на рецензування керівникам від Університету і захищається студентом перед комісією у складі всіх керівників практики. Обсяг звіту про проходження практики повинен становити не менше 5 машинописних сторінок (з додатками) формату А4, набраних 14 шрифтом в MS Word через 1,5 інтервал. Звіт бажано ілюструвати схемами, ескізами, рисунками. Звіт має містити:

- а. відомості про виконання студентом завдань блоків-модулів: навчального, виховного, дослідницького;
- б. результати виконання групових та індивідуальних завдань;
- в. висновки і пропозиції щодо поліпшення організації практики;
- г. список використаних джерел.

2. Щоденник навчальної практики відображає роботу студента за весь період практики та містить такі розділи:

- відомості про навчальний заклад, у якому відбувається практика;
- індивідуальний план роботи студента-практиканта;
- перелік нормативних документів, які регламентують роботу середнього загальноосвітнього (професійно-технічного, спеціалізованого) навчального закладу;
- спостереження та аналіз уроків та виховних заходів досвідчених учителів, які відвідав студент.

3. Звіт про виконання групових та індивідуальних завдань.

4. Характеристика на студента-практиканта, підготовлена керівником від бази практики за місцем проходження.

5. Звіт-самоаналіз студента-практиканта, підписаний студентом. (див. Додаток Є)

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ НАВЧАЛЬНОЇ (ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

На заключному етапі навчальної (психолого-педагогічної) практики студент виконує таку роботу:

1. Здає звітну документацію керівникам практики для перевірки та оцінювання (диференційований залік) в термін визначений навчальною частиною відповідного структурного підрозділу університету. Порушення строків проходження практики й строків захисту вважається невиконанням навчального плану.

2. Бере участь у підсумкових заходах з практики: науково-практичній конференції.

Завершує практику звітна (підсумкова) конференція, під час якої студенти звітують про виконання програми практики. Підсумки практики оцінюються в процесі захисту звіту про проходження практики. Захист приймає комісія, склад якої затверджує завідувачі кафедр. За результатами захисту виставляється середньостатистична оцінка. Під час оцінки роботи студента на практиці також береться до уваги характеристика, яка надається йому керівником від бази практики із зауваженнями та пропозиціями.

Після завершення конференції всі матеріали (оригінальні) практики зберігаються на кафедрі філософії.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ (ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

Результати практики оцінюються за 100-бальною шкалою. Підсумкова оцінка формується в такий спосіб: підсумкова оцінка визначається, виходячи з кількості набраних балів і їхніх ваг, що наведені у таблиці.

№ зп	Види робіт	Максимальна кількість балів
1	Систематичне ведення щоденника навчальної (психолого-педагогічної) практики	10
2	Виконання завдань Блоку-модуля 1. Навчального	10

3	Виконання завдань Блоку-модуля 2. Виховного	10
4	Виконання завдань Блоку-модуля 1. Дослідницького	10
5	Виконання групових та індивідуальних завдань	20
6	Наявність фото-відеоматеріалів заходів, передбачених програмою практики	5
7	Наявність звіту –самоаналізу студента відповідно до програмових вимог	10
8	Наявність позитивного відгуку з бази практики	10
9	Оформлення та здача звітної документації про проходження практики	10
10	Виступ на звітній науково-практичній конференції	5
	Разом	100

Шкала оцінювання результатів проходження практики

Рівень результатів	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою	Оцінка за шкалою ECTS
Високий	100-90	Відмінно	A
Достатній	89-82	Добре	B
	81-75		C
Середній	74-69	Задовільно	D
	68-60		E
Низький	59-35	Незадовільно	FX
	34-1		F

Студент, який не виконав програму практики або одержав незадовільний відгук на базі практики, чи незадовільну оцінку під час захисту звіту, направляється повторно на практику в період канікул або відраховується з інституту як такий, що не виконав повністю навчальний план.

Студенту, який не виконав програму практики з поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно за умов, визначених Університетом. Можливість повторної практики визначається власним коштом студента, який на підсумковому заліку отримав негативну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Для ефективного проведення навчальної (ознайомчої) практики студенти можуть користуватися наступною навчальною літературою:

1. Алексеев А.П., Философский текст: идеи, аргументация, образы. Монография /А.П.Алексеев - М.: Прогресс-Традиция, 2006.- 328 с.
2. Гойхман О.Я., Надеина Т.М., Речевая коммуникация /О.Я. Гойхман, Т.М. Надеина - М.: Инфра-М, 2008 – 272 с.

3. Львов М.Р., Основы теории речи. Учебное пособие /М.Р. Львов - М.: Академия, 2002 – 248 с.
4. Методика лекционного курса по философии / авт.ред.кол. Г. М. Штракс . – М. : Высшая школа, 1978 . – 285 с. – (Методика преподавания философии)
5. Методика семинара по философии - М., 1975
6. Методика преподавания философии - М., 1991
7. Николаев Н.Б. Иллюзионизм классики // Научная рациональность и структуры повседневности. Тезисы международной конференции. Ноябрь 1999 г., / Н.Б. Николаев - СПб, 1999 – С. 125-127
8. Разин В.И., Методика преподавания философии в вузах / В.И. Разин. - М. : Изд-во московского ун-та, 1965. - 88 с.
9. Преподавание философии в связи с профилирующими дисциплинами факультетов. Под ред. В.Н. Бурлак, О.В. Лармина.- М.: Изд. МГУ, 1987 – 201 с.
10. Борисов С.В. Основы философии: учебное пособие. М: Флiнта; Наука, 2010.
11. Горелов А.А. Горелова Т.А. Этика: учебное пособие. – М.: Флiнта; МПСИ, 2011.

Періодичні видання:

1. «Вопросы философии»;
2. «Вестник Московского университета. Серия 7. Философия»;
3. «Философские науки».
4. «Вісник Київського ініверситету. Серія «Філософія»

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=education/higher>
2. www.loda.gov.ua/oda/structure/school
3. www.city-adm.lviv.ua/content/view/297/258
4. www.apsu.org.ua
5. www.osvita.org.ua
6. <http://www.edu.ru>
7. Национальная философская энциклопедия <http://terme.ru>
8. <http://www.philosophy.ru>
9. «Философия online» <http://phenomen.Ru>
10. <http://www.humanities.edu.ru>
11. Центр религиоведческих исследований «Этна» <http://ethna.upelsinka.com>
12. Библиотека по философии <http://filosof.historic.ru>
13. Гуманитарная библиотека <http://www.gum.fak.Ru>
14. Stanford Encyclopedia of Philosophy <http://plato.stanford.edu>
15. Encyclopedia Britannica <http://www.britannica.com>
16. The Internet Encyclopedia of Philosophy (IEP) <http://www.iep.utm.edu>

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**

**Інститут суспільства
Кафедра філософії**

**ДОКУМЕНТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ
(ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ**

студента _____ курсу, _____ групи
Інституту суспільства
напряму підготовки: «Філософія»

(прізвище, ім'я та по батькові)

Керівник бази практики

_____ (прізвище, ім'я та по батькові, посада)

Керівники практики від Університету

_____ (прізвище, ім'я та по батькові, посада)

Київ – 20__

ЗАВДАННЯ
НА НАВЧАЛЬНУ (психолого-педагогічну) ПРАКТИКУ
 студенту (тці) _____ курсу _____ групи.

Групові завдання навчальної практики

_____ класу
 _____ предмет
 _____ тема

Тема завдання:

1. Розробити і написати власний текст уроку філософії (логіки, людини і світ, етики тощо) на підставі наукового матеріалу першоджерел, а також наукових праць, підручників (навчальних посібників) і методичних розробок для ЗНЗ.
2. Розробити 10 тестів та 5 експрес-контрольних завдань для контролю знання з філософії і філософських дисциплін.

Індивідуальне завдання педагогічного діагностування

_____ класу
 _____ предмет
 _____ тема

п / п	Дата проведен- ня	Назва методики	Короткий результат. Висновки та рекомендації
		Пояснювально-ілюстративне навчання	
		Проблемне навчання	
		Програмоване навчання	
		Індивідуальне навчання	
		Індивідуально-групове навчання	
		Комплексне навчання	
		Особистісно-орієнтоване навчання	
		Розвивальне навчання	
		Евристичне навчання	
		Модульно-рейтингове навчання	

Практикант: _____

Керівник від кафедри: _____

(ПІБ Підпис Дата)

«Погоджено»

«Затверджено»

Учитель

Керівник практики

**Календарний план виконання завдань
навчальної (психолого-педагогічної) практики**

Студента групи _____ інституту Київського
університету імені Бориса Грінченка

(ПІБ)

Дата	Зміст завдання	Примітка про виконання
	Участь у настановній конференції, відвідування школи (ліцею, гімназії), знайомство з учителем (викладачем).	
	Складання індивідуального календарного плану виконання завдань педагогічної практики, його погодження з учителем і затвердження керівниками практики від Університету.	
	Знайомство з педагогічним колективом закладу освіти, правами та обов'язками директора, заступників директора, вчителя-предметника, класного керівника.	
	Ознайомлення з організаційними формами навчально-виховної роботи школи (бесіда з директором школи про організаційні форми роботи школи і пошук нових, ефективних форм навчання; екскурсії по школі).	
	Вивчення матеріально-технічної бази (наявність навчального обладнання, дидактичного матеріалу; характеристика бібліотеки кабінету; наявність засобів організації навчання (наочних – натуральних, типових; виготовлених учителем; ТЗН тощо) для навчання (спеціалізовані кабінети філософії тощо).	
	Виконання завдань Блоку-модулю 1. Навчального.	
	Виконання завдань Блоку-модулю 2. Виховного.	
	Виконання завдань Блоку-модулю 3. Дослідницького.	
	Виконання групових завдань відповідно до програми практики.	
	Оформлення звітної документації з практики.	
	Участь у захисті педагогічної практики і звітній (підсумковій конференції).	

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**

**Інститут суспільства
Кафедра філософії**

**ЩОДЕННИК
З НАВЧАЛЬНОЇ (ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ**

Студента-практиканта _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Назва структурного підрозділу (назва інституту) _____

напряму підготовки _____

курсу _____ група _____

Керівники практики _____

(2-га сторінка щоденника)

Практика проводилась у _____ класах _____ школи м. Києва (...).

Адреса СЗШ № _____

Телефон _____

Директор школи _____

Заступник директора з навчально-виховної роботи _____

Учитель-методист (керівник від бази практики) _____

Розклад дзвінків

I зміна	II зміна

(3-га сторінка щоденника)

Дата День тижня	Предмет, клас, учитель	Стислий опис виконаних на практиці робіт	Короткі спостереження, погляди, зауваження, висновки.	Підпис керівника від бази практики
понеділок				
вівторок				
середа				
четвер				
п'ятниця				
субота				
Кількість сторінок необмежена				

(4-та сторінка щоденника)

**ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТАЦІЇ, ЩО РЕГЛАМЕНТУЄ РОБОТУ НАВЧАЛЬНОГО
ЗАКЛАДУ**

- 1.
- 2.
- 3.

Зауваження керівника від бази практики _____
_____

МІСЦЕ ПЕЧАТКИ

Підпис керівника від бази практики _____

Примітка: У щоденнику слід нотувати особисті враження про кожний день перебування в навчальному закладі. Крім того, записуються інструктивні поради, консультації у керівників педагогічної практики, вчителів, класних керівників, дирекції школи, відвідані уроки, позакласні заходи, підготовка до занять, кількість проведених уроків, самоаналіз.

Орієнтовна тематика екскурсій, бесід, консультацій

1. Ознайомлення зі структурою навчального закладу .
2. Історія навчального закладу та перспективи його розвитку.
3. Особливості діяльності навчального закладу.
4. Робота навчального закладу у сучасних ринкових відносинах (ринок освітніх послуг).
5. Випускники навчального закладу і їх реалізація в Україні у світі.
6. Заслужені вчителі, лауреати у навчальному закладі.
7. Організація праці у навчальному закладі, її особливості.
8. Організація роботи завідувача кафедри філософії.
9. Організація роботи викладача кафедри філософії.
10. Організація роботи голови навчально-методичного об'єднання.
11. Охорона праці у навчальному закладі.
12. Охорона навколишнього середовища.
13. Професія “Філософ”.

ЗАПРОШУЄМО НА НАВЧАННЯ

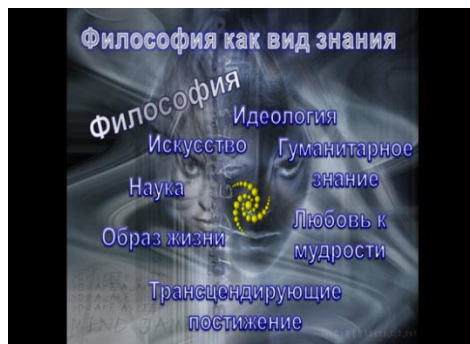
Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут суспільства

м. Київ, вул. Маршала Тимошенка, 13-б, тел. 044-461-02-35

Спеціальність – Філософія;
Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр;
Форма навчання – очна.

Фундаментальна підготовка з філософських і соціогуманітарних дисциплін дає можливість випускнику займатися аналітичною роботою, прогнозувати майбутній розвиток України і світу, співпрацювати з органами державної влади та місцевого самоврядування. В **Інституті** суспільства Ви можете пройти увесь шлях професійного становлення. Саме тут формується інтелектуальна еліта суспільства. Інститут проводить практику та сприяє працевлаштуванню у школи м. Києва і регіону. Спеціаліст за напрямом підготовки «Філософія» може вирішувати професійні завдання у сфері **педагогічної, наукової роботи, організаційно-управлінської діяльності.**

Сфера професійної діяльності бакалаврів із філософії включає:

- ✓ ЗНЗ, освітні заклади середньої професійної освіти;
- ✓ академічні і науково-дослідницькі організації;
- ✓ редакції ЗМІ, бібліотеки, музеї;
- ✓ органи державної влади, громадські організації.

Випускники-бакалаври з філософії можуть отримати кваліфікацію **бакалавра філософії, стажиста-дослідника з філософії, вчителя філософських дисциплін** та займати первинні посади: **викладач-стажист, викладач ЗНЗ.**

Інститут суспільства є структурним підрозділом Київського університету імені Бориса Грінченка. Інститут створено з метою забезпечення і розвитку системного підходу до професійної підготовки управлінських кадрів для освіти. В Інституті відкриті наступні напрями для здобуття вищої освіти: історія, правознавство, інформатика, математика, менеджмент організацій, фінанси і кредит, країнознавство, міжнародна інформація.

ЗВІТ - САМОАНАЛІЗ
ПРО ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ (ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ)
ПРАКТИКИ

(ПІБ студента-практиканта) _____
Напрямок підготовки _____ *курс* _____ *група* _____

1. За період навчальної психолого-педагогічної практики мною виконані наступні завдання практики:
2. За період навчальної психолого-педагогічної практики мені не вдалось виконати наступні завдання:
3. Найбільш сприяв формуванню моєї готовності до майбутньої професійної діяльності вчителя філософських дисциплін наступний практичний досвід:
4. Навчальна практика змінила моє ставлення до майбутньої професійної діяльності вчителя філософських дисциплін наступним чином:
5. Навчальна психолого-педагогічна практика сприяла формуванню у мене наступних професійних умінь:
6. Соціально-педагогічні реалії, які я пізнав сьогодні:
7. Труднощі (навчальні, виховні), з якими я зіштовхнувся:
8. Найбільш під час практики мені сподобалось:
9. Найбільш під час практики мені не сподобалось:
10. Мої пропозиції (засоби подолання труднощів) щодо вдосконалення навчальної психолого-педагогічної практики:

Дата

Підпис студента

ЗВІТ

щодо керівництва навчальною практикою студентів III курсу за напрямом підготовки 6.020301 Філософія Інституту суспільства

Відповідно до наказу ректора Київського університету імені Бориса Грінченка мною з _____ до _____ 20__ року здійснювалося керівництво навчальною практикою студентів у таких закладах (установах):

Всього під моїм керівництвом практику проходило _____ студентів.

База практики мною відвідана _____

(вказати числа)

Мною проведено _____ індивідуальних консультацій та _____ групових.

Загальна характеристика та оцінка роботи студентів _____ -

Підсумкова оцінка студентів за навчальну фахової ознайомчу практику:

„відмінно” _____

„добре” _____

„задовільно” _____

неатестовано _____

Оцінка виставлена у взаємодії та співпраці з керівниками від Університету та від бази практики _____

Практика засвідчила, що під час психологічної підготовки студентів необхідно звернути увагу на:

Загальні зауваження та пропозиції щодо організації та проведення навчальної практики

Підпис _____

Дата _____

Ознайомлення зі змістом і структурою шкільної документації

Мета завдання. Ознайомлення студентів-практикантів зі структурою, змістом і порядком ведення шкільної документації.

Виконання завдання. Студенти вивчають класний журнал, щоденники і зошити учнів. У звіті про виконане завдання розкривають структуру і зміст цих документів, а також порядок ведення у них записів.

У процесі ознайомлення з *класним журналом* необхідно звернути увагу:

- на структуру журналу (з яких розділів він складається);
- види письмових робіт учнів;
- наповнюваність оцінками;
- відвідування уроків учнями.

Під час вивчення *щоденників школярів* варто проаналізувати:

- правильність і акуратність заповнення ними всіх розділів щоденника;
- систематичність виставлення оцінок;
- зміст записів учителів;
- контроль батьків за веденням записів у щоденнику.

Під час аналізу *учнівських зошитів* необхідно висвітлити такі питання:

- з яких предметів є учнівські зошити?
- які види письмових робіт виконують учні на уроках і вдома?
- який обсяг класних і домашніх письмових робіт?
- як часто вчитель перевіряє зошити учнів?

Вивчення структури педагогічної діяльності вчителя

Мета завдання. Вивчення структури педагогічної діяльності вчителя, формування у студентів-практикантів уміння за нею спостерігати й аналізувати її.

Виконання завдання. Студенти на основі результатів своїх спостережень, а також бесіди з учителем повинні визначити структуру його педагогічної діяльності.

У звіті з виконання завдання необхідно дати відповіді на такі запитання:

1. Чи здійснює вчитель педагогічну діагностику розвитку і вихованості школярів?
2. Які методи педагогічної діагностики застосовує вчитель?
3. Чи враховує вчитель результати педагогічної діагностики під час планування й організації своєї роботи?
4. Які види навчально-виховної роботи планує вчитель (класний керівник)?
Навести приклад із плану роботи вчителя.
5. Чи здійснює вчитель самоаналіз педагогічної діяльності?

6. Яку навчально-дослідну роботу проводить учитель?
7. Які проблеми навчання і виховання вчителю вдалося успішно розв'язати?
8. Над якою проблемою вчитель працює в теперішній час?

Додаток (педагогічна компонента 3)

Знайомство з педагогічним колективом школи, вивчення матеріально-технічної бази (спеціалізованого кабінету)

Мета завдання. Формування у студентів уявлень про кваліфікацію педагогічних працівників, знайомство з педагогічним колективом школи, вивчення оснащення спеціалізованого кабінету.

Виконання завдання. Під час зустрічі з представниками адміністрації навчального закладу необхідно з'ясувати такі дані про колектив школи:

1. Скільки у школі працює вчителів?
2. Скільки вчителів мають вищу педагогічну освіту?
3. Скільки вчителів мають стаж педагогічної роботи:
  - від 1 до 5 років;
  - від 5 до 10 років;
  - від 10 до 25 років;
  - більш ніж 25 років?
4. Які результати атестації вчителів?
5. Скільки вчителів мають II, I та вищу категорію?
6. Над якими проблемами (навчальними, методичними, науковими, організаційними тощо) працює колектив школи?
7. Які проблеми роботи школи успішно вирішено педагогічним колективом?

Критерії вивчення роботи спеціалізованого кабінету

1. Наявність у кабінеті навчального обладнання, дидактичного матеріалу тощо.
2. Характеристика бібліотеки кабінету.
3. Наявність у кабінеті засобів організації навчання (наочних – натуральних, типових; виготовлених учителем; ТЗН тощо).
4. Роль кабінету в організації позаурочної і позашкільної роботи з учнями.
5. Оформлення кабінету.

Додаток (педагогічна компонента 4)

Орієнтовна схема психолого-педагогічної характеристики учня

1. **Загальні відомості про учня** (прізвище та ім'я, дата народження, клас, загальний фізичний розвиток, стан здоров'я, умови життя в сім'ї, особливості сімейного виховання).
2. **Навчальна діяльність:**

- а) *успішність* (оцінки, що переважають, успішність з окремих предметів);
- б) *загальний розумовий розвиток* (світогляд, начитаність, словниковий запас, образність та емоційність мови, вміння висловити свою думку усно або письмово тощо);
- в) *характеристика пізнавальних процесів*:
  - особливості сприйняття навчального матеріалу;
  - характеристика уваги (ступень розвитку довільної уваги, її зосередженість; стійкість, здатність до розподілу);
  - особливості мислення (вміння розрізняти суттєві і несуттєві ознаки предметів і явищ, порівнювати, аналізувати, узагальнювати і самостійно робити висновки; швидкість осмислення навчального матеріалу);
  - характеристика пам'яті (володіння прийомами активного запам'ятовування, швидкість запам'ятовування, легкість відтворення навчального матеріалу);
  - розвиток сприйняття (домінуючий вид уяви);
- г) *здатність до навчання*:
  - вияв самостійності в навчальній роботі;
  - ставлення до навчання (пізнавальні інтереси, ставлення до оцінки, заохочень чи зауважень учителя, основний мотив навчання);
  - вміння вчитися (дотримання режиму дня, вміння спланувати виконання своєї навчальної діяльності, організованість і дисциплінованість в навчальній роботі, вміння працювати з книгою, володіння прийомами самоконтролю за своєю навчальною діяльністю тощо).

3. ***Ставлення до праці*** (любить працювати чи ставиться до праці зневажливо, якими трудовими вміннями й навичками володіє, організованість і дисциплінованість у праці, трудові доручення у школі і вдома).

4. ***Ставлення до громадської діяльності*** (ставлення до колективного життя класу, наявність громадських доручень і їх виконання, участь у спільній з однолітками діяльності, вияв у ній активності та ініціативи).

5. ***Стосунки з однокласниками і ставлення до школи*** (статус серед однокласників і ставлення до них (З ким дружить?; Чи бувають конфлікти з однокласниками, їх причини?), ставлення до школи).

6. ***Дисциплінованість і характеристика поведінки***:
- загальна характеристика поведінки в школі і вдома (поводить себе спокійно і стримано або виявляє надмірну неврівноваженість);
  - дотримання режиму дня;
  - виконання вимог учителя і батьків;
  - найтипівіші порушення дисципліни.

7. ***Характеристика спрямованості особистості учня, його характер, темперамент і здібності***:

- потреби та інтереси (різноманітність, глибина, читацькі інтереси тощо);
- особливості спрямованості учня стосовно людей і самого себе (доброта, співчуття, скромність, егоїзм, взаємодопомога, щирість, чесність, пихатість, марнославство тощо);
- позитивні і негативні риси характеру;
- особливості і тип темпераменту;

- настрій (веселий, сумний, подавлений), стійкість настрою, його зміна;
- наявність здібностей до тої чи іншої діяльності, їх вияв.

8. **Загальні висновки:**

- основні достоїнства і недоліки особистості учня, причини відхилень у поведінці (якщо такі є);
- основні перспективні напрями виховної роботи з формування і розвитку особистості учня.

Додаток (педагогічна компонента 5)

Програма вивчення і складання характеристики класного колективу

1. *Склад класу* – віковий склад; пізнавальний рівень, розвиток учнів; працездатність та успішність учнів.
2. *Рівень розвитку колективу* – стадія (етап) розвитку дитячого колективу; характерні ознаки розвитку колективу; особливості розвитку активу, його роль у формуванні та зміцненні колективу; діяльність органів самоврядування; напрями й стилі взаємин між вихованцями; лідери у колективі, їх вплив на життєдіяльність вихованців.
3. *Рівень морально-духовного розвитку колективу* – рівень сформованості загальнолюдських цінностей; особливості прояву почуттів членів колективу; рівень захищеності особистості; сформованість умінь і навичок у моральній поведінці.
4. *Рівень фізичного розвитку колективу* – загальний стан здоров'я учнів; ставлення дітей до фізичної культури і спорту; потреби у фізичному розвитку.
5. *Рівень естетичного виховання* – сформованість почуттів прекрасного; інтереси учнів до певних видів мистецтва; потреби учнів у сфері естетичного розвитку.
6. *Шляхи та засоби подальшого формування класного колективу*, створення сприятливих умов для розвитку особистості в колективі.

Додаток (педагогічна компонента 6)

Методичні рекомендації щодо організації та проведення виховного заходу

1. Підготовка до проведення виховного заходу має займати 7-8 днів.
2. Тема виховного заходу залежить від віку учнів, рівня розвитку первинного колективу.
3. Тема виховного заходу має викликати в учнів інтерес.
4. Складіть сценарій виховного заходу, чітко визначивши тему, мету, необхідне обладнання, етапи.
5. Доберіть для виховного заходу цікавий матеріал, який спонукав би учнів до активної участі у його проведенні.
6. Забезпечуйте мажорний тон у спілкуванні з учнями.
7. Заохочуйте учнів до активної участі у підготовці, організації та проведенні виховного заходу.

8. Ураховуйте особливості соціально-психологічного розвитку дітей різного шкільного віку.
9. Створюйте сприятливі умови для різнобічного розвитку учнів у процесі підготовки та проведення виховного заходу.
10. Навчайте дітей спілкуватися, виховуйте у них толерантність.
11. Поважайте думки всіх вихованців, особливо нестандартні.
12. Залучайте всіх учнів до організації та проведення виховного заходу, не залишайте поза увагою несміливих.
13. Вивчайте інтереси учнів для визначення подальших тем виховних заходів.

Шаблон оформлення діагностичної карти експертної оцінки (самоаналізу) виховного заходу

Діагностична карта експертної оцінки виховного заходу

Студента (ки) (ПІБ) _____
 Курс _____ Група _____
 Експерт (ПІБ) _____ Посада _____
 Підпис _____
 Дата _____ Клас _____
 Тема виховного заходу _____
 Форма організації _____
 Мета проведення виховного заходу _____
 _____

Параметри оцінювання: 0 – показник не виявлявся, 1 – показник виявлявся епізодично та непослідовно, 2 – показник виявлявся часто, 3 – показник виявлявся систематично та повною мірою.

Критерії (показники)	Параметри оцінювання (0, 1, 2, 3)
1. Тема заходу актуальна, мотивована, відповідає віковим особливостям та інтересам учнів.	
2. Форма проведення заходу доцільна, відповідає психофізіологічним особливостям учнів.	
3. Ураховано можливість активної участі у виховному заході всіх або більшості учнів.	
4. Мета заходу спрямована на розвиток особистості учнів.	
5. Активна діяльність студента на всіх етапах підготовки заходу.	
6. Активне, емоційно позитивне та ціннісне ставлення до спілкування з учнями під час підготовки та проведення заходу.	
7. Наявність та продуманість плану, програми, сценарію	

підготовки й проведення заходу.	
8. Активне залучення учнів до підготовки та проведення заходу (доведення до них мети заходу, змісту діяльності, обов'язків, розподіл конкретних доручень).	
9. Гуманність та демократичність взаємовідносин практиканта з усіма учасниками підготовки заходу.	
10. Володіння механізмами творчої діяльності щодо підготовки виховного заходу.	
11. Точність та організованість початку виховного заходу.	
12. Естетичність оформлення.	
13. Достовірність, емоційна насиченість фактичного матеріалу, зв'язок із життям, опора на життєвий досвід учнів.	
14. Доцільність відбору методів і прийомів виховання.	
15. Реалізація основних принципів виховання.	
16. Увага, зацікавленість та дисциплінованість учнів.	
17. Наявність способів формування пізнавального інтересу учнів (пізнавальні ігри, проблемні ситуації, дискусії, використання творів мистецтва і літератури, емоційність тощо).	
18. Доцільне використання наочності, ТЗН.	
19. Спрямованість заходу на розвиток особистості учнів, формування загальнолюдських цінностей, підвищення загальнокультурного рівня.	
20. Реалізація виховних, розвивальних, пізнавальних можливостей заходу.	
21. Позитивне ставлення учнів до заходу, задоволення від участі у його організації та проведенні.	
22. Культура мовлення студента (дотримання норм літературного мовлення, розвиток монологічного й діалогічного мовлення).	
23. Культура педагогічного спілкування студента (реалізація суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями, педагогічний такт, дотримання норм педагогічної етики, толерантність).	
24. Уміння студента розподіляти та зосереджувати увагу, діяти у публічній ситуації.	
25. Володіння механізмами творчої діяльності при проведенні виховного заходу.	
26. Досягнення мети, реалізація виховних, розвивальних, пізнавальних можливостей заходу.	
Середньозважена оцінка	
Якісна оцінка за проведений виховний захід (відмінно, добре, задовільно, незадовільно)	

Схема спостереження та аналізу відвіданого уроку

Загальні відомості про урок

Дата _____ Предмет _____ Клас _____
Учитель _____
Тема уроку _____
Мета уроку: *дидактична* _____
виховна _____
розвивальна _____
Тип уроку _____

ХІД ТА ЗМІСТ УРОКУ

1. **Початок уроку:** своєчасний початок уроку, наявність організаційного моменту, налаштування учнів на роботу, організація уваги і готовності учнів до роботи, наявність необхідного обладнання (крейда, ручки, зошити, підручники, наочні посібники тощо).
2. **Санітарно-гігієнічні умови проведення уроку:** дотримання гігієнічних вимог (повітряного, теплового, світлового режимів тощо).
3. **Дотримання загальнопедагогічних вимог щодо уроку:** дидактичних, виховних, розвивальних, психолого-фізіологічних тощо.
4. **Тип і структура уроку:** доцільність обраного типу уроку з погляду вивчення теми, відповідність компонентів уроку обраному типу, логічність та послідовність окремих етапів уроку, розподіл часу на уроці, психолого-педагогічне забезпечення цілісності та завершеності уроку.
5. **Зміст уроку:** відповідність теми уроку навчальній програмі; наявність чіткого, логічного плану уроку; зв'язок уроку з попереднім та наступним навчальним матеріалом, життям і досвідом учнів; доцільний відбір навчального матеріалу; актуалізація опорних знань учнів.
6. **Реалізація на уроці основних дидактичних принципів навчання** (науковості, наочності, зв'язку навчання з життям, систематичності та послідовності, доступності, врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів, диференціації, міцності засвоєння знань, умінь, навичок, емоційності навчання тощо).
7. **Раціональність і ефективність використання різноманітних методів та прийомів навчання** (за джерелом знань (словесні, наочні, практичні), за характером логіки пізнання (аналітичні, синтетичні, аналітико-синтетичні, індуктивні, дедуктивні, індуктивно-дедуктивні), за рівнем самостійної розумової діяльності (проблемний виклад, проблемні ситуації, частково-пошуковий метод, дослідницький метод).
8. **Продуктивність та різноманітність видів навчально-пізнавальної діяльності учнів** (індивідуальної, парної, групової, колективної, усної, письмової тощо).

9. **Раціональність та ефективність засобів навчання** (слово вчителя, підручники, навчальні посібники, різні види наочності тощо).

10. **Особливості розумової діяльності учнів на уроці:** а) формування уваги: співвідношення мимовільної і довільної уваги; б) місце пам'яті у розумовій діяльності учнів; навчання школярів методів і прийомів запам'ятовування; використання прийомів для активізації різних видів пам'яті (образної, словесно-звукової, емоційної, механічної) та видів запам'ятовування.

11. **Формування пізнавального інтересу учнів на уроці:** створення проблемних ситуацій, пізнавальні ігри, використання творів мистецтва і літератури, порівняння й аналогії, навчальні дискусії, ефект здивування, емоційність тощо.

12. **Реалізація на уроці основних складових виховання** (розумового, морального, фізичного, трудового, естетичного, екологічного, правового).

13. **Раціональність та ефективність методів і прийомів контролю знань, умінь, навичок** (усна перевірка, письмова перевірка, тестова перевірка, практична перевірка тощо).

14. **Обґрунтоване та мотивоване оцінювання навчальної діяльності учнів** (відповідно до критеріїв оцінювання з навчального предмету за 12-бальною системою).

15. **Поведінка вчителя на уроці:** вміння організувати навчальну діяльність учнів, забезпечити трудову дисципліну; вміння розподіляти та зосереджувати увагу, діяти у публічній ситуації; вміння активного слухання; комунікативні вміння; володіння педагогічним тактом; володіння педагогічною технікою; культура педагогічного спілкування; толерантність; культура педагогічного мовлення; темп роботи; стиль і тон роботи (жвавий, рішучий, повільний, байдужий); спостережливість, винахідливість, емоційність.

16. **Завершення уроку:** підсумок уроку, мотивоване виставлення оцінок, повідомлення домашнього завдання, проведення інструктажу щодо його виконання, запис на дошці та учнями у щоденниках.

17. **Результат уроку:** досягнення мети; виконання плану уроку; якість знань, умінь і навичок учнів; освітнє, виховнє, розвивальнє значення уроку.

Діагностична карта експертної оцінки/самоаналізу уроку

студента(ки) (ШБ) _____

Дата _____ Предмет _____

Клас _____

Експерт (ПІБ) _____

Посада _____ Підпис _____

Тема уроку _____

Параметри оцінювання:

0 - показник не виявлявся, 1 — показник виявлявся епізодично та непослідовно, 2 - показник виявлявся часто, 3 - показник виявлявся систематично та повною мірою.

Критерії (показники)	Параметри оцінювання (0,1, 2, 3)
1. Своєчасний початок уроку, наявність організаційного моменту.	
2. Дотримання загальнопедагогічних вимог щодо уроку (гігієнічних, дидактичних, виховних, психолого-фізіологічних).	
3. Відповідність типу і структури уроку його темі та меті.	
4. Послідовність та логічність етапів уроку.	
5. Раціональний розподіл часу на уроці.	
6. Психолого-педагогічне забезпечення цілісності та завершеності уроку.	
7. Зв'язок уроку з попереднім та наступним навчальним матеріалом, життям і досвідом учнів.	
8. Доцільний відбір навчального матеріалу.	
9. Реалізація на уроці основних дидактичних . принципів.	
10. Оптимальність добору, раціональність та ефективність використання методів, прийомів, засобів навчання.	
11. Продуктивність та різноманітність видів навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроці.	
12. Формування пізнавального інтересу учнів на уроці.	
13. Реалізація на уроці основних складових виховання.	
14. Реалізація на уроці різних видів запам'ятовування.	
15. Врахування вікових особливостей учнів.	
16. Раціональне та ефективне застосування методів і прийомів контролю знань, умінь, навичок учнів.	
17. Активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроці.	
18. Обґрунтоване та мотивоване оцінювання навчальної діяльності учнів на уроці.	
19. Уміння організувати навчальну діяльність учнів, забезпечити трудову дисципліну.	
20. Культура мовлення (розвиток літературного монологічного й діалогічного, усного та писемного мовлення).	
21. Культура педагогічного спілкування (дотримання норм педагогічного такту та етики, толерантність)	
22. Уміння розподіляти та зосереджувати увагу, діяти у публічній ситуації.	
23. Реалізація мети та плану уроку.	
Середньозважена оцінка	
Якісна оцінка за проведений урок (відмінно, добре, задовільно, незадовільно)	

Опис методики проведення та інтерпретації проективного тесту «Малюнок сім'ї»

Мета: дослідження специфіки сприймання дитиною сімейних взаємин та її ставлення до кожного члена родини.

Суб'єкти дослідження: діти молодшого шкільного віку, підлітки.

Форма проведення: індивідуальна.

Обладнання для досліджуваного: альбомний аркуш паперу форматом А-4, простий та кольорові олівці, гумка.

Інструкція для досліджуваного:

Намалюй, будь-ласка, свою сім'ю. (На всі подальші уточнюючі запитання дитини відповідаємо «Як хочеш, як вважаєш за потрібне»). Спостерігаємо за ходом малювання дитини, фіксуємо її словесні коментарі та міміку. Після закінчення дитиною малювання уточнюємо, хто де зображений та з'ясовуємо реальний склад членів родини, що проживають разом з дитиною. На малюнку підписуємо зображення та цифрами вказуємо послідовність їх малювання.

Аналіз малюнку за показниками:

1. Відповідність зображень реальному складу родини як показник прийняття чи заперечення дитиною своїх родичів.
2. Наявність чи відсутність власного зображення дитини як показник сприймання дитиною свого статусу в сім'ї.
3. Послідовність малювання як показник значимості члена родини для дитини (першими малюються найбільш значимі люди).
4. Розміри зображень як показник значимості члена родини для дитини (великий розмір зображення, як щодо зросту, так і щодо товщини, свідчить про вагому значимість).
5. Розміщення на аркуші зображень як показник значимості члена родини для досліджуваного (ближче до центру зображуються найбільш значимі люди).
6. Використання кольорів як показник симпатії чи антипатії (кольори «симпатії» – зелений, салатовий, синій, блакитний, жовтий, рожевий, бузковий, кольори «антипатії» – чорний, сірий, коричневий, червоний та оранжевий – показники енергійності, демонстративізму, іноді агресивності, фіолетовий – символ незахищеності, інфантилізму). Відмова зафарбовувати зображення відображає проблемне ставлення дитини.
7. Схематичність чи детальність малювання як показник симпатії чи антипатії (більш детально промальовуються приємні члени родини). Аналіз положень зображених членів родини чи їх дій.
8. Наявність об'єднуючих чи роз'єднуючих деталей, відстань між зображеннями, розміщення стосовно один одного як показники сприймання дитиною емоційної близькості між членами родини. Наприклад, зображення предметів на малюнку може нести декоративну, об'єднуючу чи роз'єднуючу функції.

В кінці пояснення необхідно сформулювати загальний висновок щодо благополучності сприймання дитиною сімейних взаємин.

Додаток (психологічна компонента 2)

Дослідження рівня шкільної тривожності учня

Мета: виявити рівень та тип шкільної тривожності дитини.

Суб'єкти дослідження: учні початкової та основної школи.

Форма: індивідуальна.

Інструкція

Окремій дитині надається інструкція: «Я пропоную тест про те, як ти почуваєшся в школі. Слухай (читай) запитання і відразу відверто відповідай, ставлячи на бланку напроти номеру запитання позначку « + », якщо згоден чи « – », якщо не згоден. Пам'ятай, що тут нема правильних чи неправильних відповідей».

Зміст тесту:

1. Чи важко тобі бути на одному рівні з іншими дітьми класу?
2. Чи хвилюєшся ти, коли вчитель каже, що хоче перевірити, як ти знаєш навчальний матеріал?
3. Чи важко тобі працювати в класі так, як цього хоче вчитель?
4. Чи сняться тобі сни про те, що вчитель сердиться, бо ти не вивчив уроку?
5. Чи буває, що хтось у класі б'є чи кривдить тебе?
6. Чи бажаєш ти іноді, щоб учитель не поспішав з поясненням нового матеріалу?
7. Чи сильно ти хвилюєшся, коли відповідаєш на уроці, виконуєш завдання біля дошки?
8. Чи буває так, що тобі страшно висловлюватися на уроці, тому що ти можеш зробити помилку?
9. Чи тремтять у тебе руки, коли тебе викликають відповідати?
10. Чи часто твої однокласники насміхаються з тебе, коли ви граєтесь?
11. Чи буває так, що тобі ставлять нижчу бальну оцінку, ніж ти сподівався?
12. Чи хвилює тебе питання, що тобі поставлять низьку семестрову оцінку?
13. Чи уникаєш ти ігор, де когось обирають, тому що тебе, як правило, не вибирають?
14. Чи буває так, що ти весь здригаєшся, коли тебе викликають відповідати?
15. Чи часто в тебе буває відчуття, що ніхто з твоїх однокласників не хоче робити те, що хочеш ти?
16. Чи сильно ти хвилюєшся перед тим, як почати виконувати завдання на уроці?
17. Чи важко тобі одержувати такі оцінки, яких чекають від тебе батьки?
18. Чи страшно тобі часом, що тобі стане погано в класі (ти захворієш)?
19. Чи будуть однокласники насміхатись з тебе, якщо ти зробиш помилку під час відповіді?

20. Чи схожий ти на своїх однокласників?
21. Чи хвилюєшся ти, виконавши завдання, за правильність його виконання?
22. Працюючи в класі, чи певен ти, що все добре запам'ятаєш?
23. Чи сняться тобі сни, що ти у школі й не можеш правильно відповісти на запитання вчителя?
24. Чи правда, що більшість дітей у класі ставляться до тебе прихильно?
25. Чи працюєш ти краще, якщо знаєш, що результати твоєї роботи порівнюватимуться з результатами роботи інших дітей у класі?
26. Чи часто ти мрієш, щоб менше хвилюватися, коли треба відповідати на уроці?
27. Чи важко тобі сперечатися з іншими дітьми?
28. Чи сильно б'ється твоє серце, коли вчитель каже, що збирається перевірити твою готовність до уроку?
29. Коли ти одержуєш високий бал, чи думає хтось із твоїх друзів, що ти хочеш прислужитися вчителю?
30. Чи гарно ти почуваєшся з тими однокласниками, до яких інші діти ставляться з особливою увагою?
31. Чи буває так, що деякі діти в класі кажуть щось, що не подобається й тобі?
32. Як ти вважаєш, ті діти, які погано вчаться, втрачають повагу інших?
33. Чи схоже на те, що більшість твоїх однолітків не звертає уваги на тебе?
34. Чи часто тобі буває страшно здаватися дурнем?
35. Чи подобається тобі, як до тебе ставляться вчителі?
36. Чи допомагає твоя мама в організації вечорів, як інші мами твоїх однокласників?
37. Чи хвилює тебе, що про тебе думають оточуючі люди?
38. Чи сподіваєшся ти в майбутньому краще вчитись, ніж зараз?
39. Чи вважаєш ти, що одягаєшся до школи так гарно, як і твої однокласники?
40. Чи часто, відповідаючи на уроці, ти міркуєш про те, що в цей час думають про тебе інші діти?
41. Чи мають здібні учні якісь особливі права в класі, яких не мають інші діти?
42. Чи бувають злими деякі з твоїх однокласників, коли ти робиш щось краще за них?
43. Чи задоволений ти тим, як до тебе ставляться твої однокласники?
44. Чи добре ти почуваєшся, коли залишаєшся наодинці із вчителем?
45. Чи сміються іноді однокласники з твоєї зовнішності чи поведінки?
46. Чи вважаєш ти, що турбуєшся за свої шкільні справи більше, ніж інші діти?
47. Якщо ти не можеш відповісти на запитання, чи відчуваєш, що можеш заплакати?
48. Чи хвилюєшся ти часом в ліжку ввечері за те, що може відбутися завтра в школі?
49. Коли працюєш над важким завданням, чи відчуваєш інколи, що зовсім не пам'ятаєш деякі речі, які добре знав раніше?
50. Чи тремтить твоя рука, коли працюєш над навчальним завданням?

51. Чи відчуваєш, що починаєш нервувати, коли вчитель говорить, що збирається дати класу завдання?

52. Чи лякає тебе перевірка твоїх знань у школі?

53. Коли вчитель каже, що збирається дати класу завдання, чи відчуваєш ти побоювання, що не впораєшся?

54. Чи сняться тобі сни, що твої однокласники роблять щось, чого не можеш робити ти?

55. Коли вчитель пояснює матеріал, чи здається тобі, що твої однокласники розуміють його краще, ніж ти?

56. Чи хвилюєшся ти дорогою до школи, що вчитель може дати класу роботу для перевірки знань?

57. Коли ти виконуєш завдання, чи відчуваєш ти, що робиш це погано?

58. Чи тремтить твоя рука, коли вчитель доручає тобі виконати завдання на дошці перед усім класом?

Опрацювання результатів тестування

Впродовж самого тестування доречно слідкувати за вербальними і невербальними реакціями дитини на тестові запитання. При опрацюванні результатів спочатку шукаємо рівень загальної шкільної тривожності учня відповідно з ключем (за співпадання відповіді з ключем зараховуємо 1 бал).

Ключ до тесту:

1.+ , 2. + , 3. + , 4. + , 5. + , 6. + , 7. + , 8. + , 9. + , 10. + , 11.- , 12. + , 13. + , 14. + , 15. + , 16. + , 17. + , 18. + , 19. + , 20. - , 21. + , 22. - , 23. + , 24. - , 25. + , 26. + , 27. + , 28. + , 29. + , 30. - , 31. + , 32. + , 33. + , 34. + , 35. - , 36. - , 37. + , 38. - , 39. - , 40. + , 41. - , 42. + , 43. - , 44. - , 45. + , 46. + , 47. + , 48. + , 49. + , 50. + , 51. + , 52. + , 53. + , 54. + , 55. + , 56. + , 57. + , 58. + .

Кількість балів від 0 до 28 показує адекватно припустимий рівень тривожності дитини, від 29 до 45 свідчить про підвищену тривожність учня, від 46 до 58 – про високу тривожність.

Далі з'ясовуємо тип домінуючої тривожності дитини за тим же принципом – співпадання з ключем дає 1 бал.

<i>Тип тривожності</i>	<i>Номер запитання</i>
1. Загальна тривожність щодо школи	2, 3, 7, 12, 16, 21, 23, 26, 28, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 58.
2. Переживання стресу спілкування з однокласниками	5, 10, 15, 20, 24, 30, 33, 36, 39, 42, 44.
3. Пригнічення потреби у досягненні мети	1, 3, 6, 11, 17, 19, 25, 29, 32, 35, 38, 41, 43.
4. Страх самовираження дитини у школі	27, 31, 34, 37, 40, 45.
5. Страх ситуації перевірки знань	2, 7, 12, 16, 21, 26.
6. Страх невідповідності очікуванням	3, 8, 13, 17, 22.

оточуючих людей	
7. Низький психофізіологічний опір стресу, дезадаптованість	9, 14, 18, 23, 28.
8. Проблеми і страхи у стосунках з вчителями	2, 6, 11, 32, 35, 41, 44, 47.

В кінці формулюємо висновки щодо діагностованого рівня тривожності дитини та, за потреби, рекомендації щодо її корекції.